

“ΕΝΑ ΟΝΕΙΡΟ,” (*)

Κ' ἀντίς νά μ' ἀφίσει νά γυρίσω παρακάτω τὰ φύλλα, πήρε ἀπτή τὸ βιβλίο κι ἄρχισε νά φυλλομετρᾷ ἀνάποδα, ὥσπου μοῦ ἔδειξε μιὰ εἰκόνα ἀπ' τὴς πρώτες τῆς ἱστορίας. — Κ' εἶδα μερικὰ καράβια ν' ἀφίνουν τὰ νερά τῆς Σαλαμίνης, ἴσως γιατί δὲν εἶχαν δοξαστεῖ ἀκόμα, νά βγαίνουν ἀπ' τὸ Σαρωνικό, νά παλέθουν μὲ πείσμα Ποσειδῶνα κ' Αἴολο, καὶ πότε μὲ κουπιὰ πότε μὲ πανιὰ νά σκίζουσι Αἰγαῖο κ' Ἑλλάσποντο, κι ἀπόρησα καὶ ρώτηξα: «Τί, κι ἄλλοι Ἀργονάφτες; δὲ φέρθηκε τὸ Χρυσόμαλλο Δέρας πίσω στὴν Ἑλλάδα;» Κ' εἶπε ἡ Θεά: «Ὅχι δὲν εἶναι Ἀργονάφτες, μὰ καλύτεροὶ τοὺς: δὲν πᾶν νά πάρουν, μὰ νά δώσουν. Κοιτάζεις μὲ τί πείσμα καὶ πεποίθηση σκύπτουν στὰ κουπιὰ τοὺς; ξέρουσι πὼς εἶναι ἐχτελεστέες διαταγῆς θεϊκῆς: γυρέθουν νά βροῦν τὴν Πόλη τῶν Τυφλῶν γιὰ νά χτίσουν ἀντίκρου τῆς». «Καὶ τὴν βρίσκουν;» ρώτηξα. Ἀντίς νά μ' ἀπαντήσῃ: γύρισε κάμποσα φύλλα καὶ μοῦδειξε μιὰ εἰκόνα ποὺ θάμπωσαν τὰ μάτια μου. Τί κάστρα, τί παλάτια, τί ἐκκλησιᾶς; τί χρυσάφι, τί μετάξι, τί πομπές, τί μεγαλεῖα:

«Ἡ Πόλη, νάτην! Πέρα ἐκεῖ στὸν ἐπικὸ τὸν Κάμπο».

Μὰ ἐδῶ οὔτε δίστιχα διάβασα οὔτε ἔρκους ἀκουσα. Οὔτε ὑπακοὴ στοὺς νόμους τῆς πατρίδας εἶδα, οὔτε πατριωτισμὸ. Νά, κι ἀπτοὶ ἔκαναν μερικὰ θάματα, κι ἀπτοὶ πολλὰς φορὲς πολέμησαν δέκα μ' ἑκατό, κι ἀπτονῶν ἡ πατρίδα περιορίστηκε στὴν Πόλη μονάχα κ' ὕστερα πάλι ξαπλώθηκε ὥσπου εἶχε θρια Δούναδη, Μεσόγειο, Ἰσπανίαν κ' Ἐφράτη. Μ' ἀπτά τὰ θάματα τοὺς τῆκαναν τὰ κάστρα τοὺς, οἱ παράδες τοὺς, γιατί ἀπτοὶ οἱ ἴδιοι σπάνια πολεμοῦσαν, καὶ μιὰ δύναμη ἄγνωστη: ἡ θρησκεία. Ἀπτονῶν οἱ πόλεμοι σταδροφορίες πρέπει νά λέγονται κι ὄχι πόλεμοι συνειθισμένοι. Ἀπτοὶ εἶλα τὰδιναν γιὰ τὴ θρησκεία: καὶ ζωὴ, κ' ἐπιστήμη, καὶ τέχνη καὶ φιλολογία, ὥσπου ἔγιναν σκλάβοι τῆς καὶ τὴν ἔκαναν καὶ κείνη σκλάβη, ὅπως ἐκεῖνος ποὺ βασιλέθει σὲ σκλάβους, σκλάβος λέγεται κι ὄχι βασιλιάς. — Εἶχαν κι ἀπτοὶ τοὺς ἀγῶνες τοὺς καὶ τὸ Στάδιό τοὺς. «Μὰ γιὰ κοίτα!» καὶ μ' ἀνοιξε ἡ Θεά μιὰ σελίδα. Ποῦ ἡ ἀπλότητα ἡ παλιά, ποῦ οἱ ἡσυχες γραμμές, ποῦ ἡ ἡρεμὴ μεγαλοπρέπεια, ποῦ τὸ ἐθγενικὸ ἰδεῶδες ἐκεῖνων ποὺ ἀγωνίζονται: ἐδῶ οὔτε ὁμορφιά εἶχε, οὔτε φιλοτιμία, οὔτε κλάδο ἐλιάς. Ἐδῶ χτήνη ἀγωνίζονται κι ὄχι ἄντρες: ἐδῶ παρᾶς

(*) Ἡ ἀρχὴ τοῦ στὸν ἀριθ. 481.

ἔπεφτε κι ὄχι ἐλιά. Κ' ἐδῶ ἄρματα ἔσπαναν, κ' αἶμα χύνονταν, μὰ ὄχι ἀπὸ φιλοτιμία καὶ τὸν ἱερὸ σκοπὸ τῆς τίμιας νίκης: μὰ ἀπὸ μῖσος καὶ πάθος κομματικό. Ὅχι ἀπτοὶ ἀγῶνες Ὀλυμπιακοί, μὰ ἀγῶνες ντροπῆς, ἀγῶνες ἡδονῆς, ἀγῶνες τοῦ Ἄδη. Ὅχι ἀγῶνες ποὺ ἔνωσαν, μὰ ἀγῶνες ποὺ διαίρουσαν. Κι ἀναγκάστηκαν οἱ κυβερνήτες νά τοὺς σταματήσουν καὶ νά τοὺς σηκώσουν.

Καὶ τί ἀντίθεση! Ἀπορεῖ κανεὶς πὼς εἶταν δυνατὸ νά ζεῖ ἡ ὁμορφιά κοντὰ στὴν ἀσκημίαν: τὸ καλὸ μὲ τὸ κακὸ στὸ πλάγι. Κοντὰ στὸ Ἱπποδρόμιο ἡ Ἁγία Σοφία, τὸ μόνο μεγάλο πρᾶμα ποὺ δημιούργησαν οἱ Βυζαντινοί. Νά τί μπορεῖ νά πλάσει κανεὶς σὰν εἶναι ἀνεξάρτητος καὶ δημιουργὸς κι ὄχι ταπεινὸς μιμητής. Μιμήθηκαν οἱ γραμματισμένοι τοὺς ἀρχαίους, καὶ στὴ φιλολογία φάνηκαν ἕνα μηδενικό. Μὰ ὁ λαὸς ποὺ εἶναι πάντα δημιουργὸς γέννησε ἕνα Διγενῆ Ἀκρίτα. Οἱ ἀρχιτέχτονες δὲ ζήτησαν ν' ἀντιγράψουν Παρθενῶνες, κ' ἔτσι ἀπὸ μέσα τοὺς βγήκε ἕνας δέφτερος Φειδίας, κ' ἕνας δέφτερος Παρθενῶνας, ἄξιο κατοικητήριον μιᾶς ἄλλης Θεᾶς τῆς Σοφίας, ποὺ ἔκανε κείνο τὸ λῶφο δέφτερη Ἀκρόπολη, τὴν Ἀκρόπολη τοῦ Χριστιανικοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Καὶ μοῦ εἶπε ἡ Θεά δείχνοντάς μου τὴν Ἐκκλησιὰ ποὺ ἄστραφτε μέσα σὲ χρυσάφι καὶ μωσαϊκά: «Σεισμοὶ καὶ φωτιὲς θὰ περάσουν ἀπὸ πάνω τῆς, θὰ δεῖ σφαγὲς καὶ πόλεμους, ὄχτροὺς καὶ καταχτητῆς, κι ὄλα ἡὰ ξεχαστοῦν. Κι ὅταν θὰ γενεῖ κι ἀπτή μιὰ μέρα ἐρείπιο σὰν τὸν ἀδερφὸ τῆς τὸν Παρθενῶνα, πάλι οἱ σπασμένες κολόννες καὶ τὰ ρημάδια τῆς θάνατι τὸ «ζωντανὸ σύβολο τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους (*). — Ἁγία Ἐλπίδα ἔπρεπε νά τὴν λέν κι ὄχι Ἁγία Σοφία.

Καὶ γύρισα κι ἄλλες σελίδες, κι ἀπὸ καμιά δὲν ἔλειπε: οὔτε πόλεμος οὔτε σκότωμα, οὔτε παλάτι, οὔτε ἀνταρσία, οὔτε ἐκκλησιὰ, οὔτε προδοσία. Καλὰ καὶ κακὰ, ὄλα ἀνακατωμένα καὶ σὲ αἰῶνια πάλη ἀναμεταξύ τοὺς.

Κ' εἶδα «Κομνηνοὺς καὶ Παλαιολόγους νά πολεμοῦν νά βαστάξουν κάτι, νά γυρέθουν ἀπὸ παντοῦ βοήθεια, νά θέλουν νά φραγκέψουν ἴσως γιὰ νά γλυτώσουν τὸ κράτος καὶ τὴν ἀδυναμία τοὺς νά τὴ βλέπουν», (***) μὰ στὸ τέλος νά ξέρουν καὶ νά πεθαίνουν. Καὶ μὲ τὸ τελεφταῖο γύρισμα μοῦδειξε ἡ Θεά μιὰν εἰκόνα ἔχταχτου καὶ φοβεροῦ μεγαλεῖου.

Τὰ κάστρα τῆς Πόλης μισορημαγμένα: τὰ χαντάκια γύρο τῆς γεμάτα σκοτωμένους κι ὁ κάμπος τώρα:

(*) C. Diehl «Justinien»,

(**) Ἴδα «Ὅσοι ζωντανοί»,

«Χέρσος, πλατύς, ολόνοιχτος, διαγουμισμένος».

γεμάτος κάθε λογής σκηνές. Ίσα μ' εκεί που φτάνει τὸ μάτι σου. Ἀκόμα μιὰ φορά ἡ Ἀσία χύνεται πάνω στην Ἐδρώπη, μὴ ὁ καιρὸς τῶν θαμάτων πέρασε πιά· θάματα γιὰ σκλάβους δὲ γίνονται. Γιὰ δὲ τους πῶς σωριάζονται στὶς ἐκκλησιᾶς φυλάγοντας τὸν ἄγγελο νὰ κατέβει νὰ τοὺς γλυτώσει. Δὲ βλέπουν δαίμονες ἀετοὶ φανατικοὶ τὸν ἄλλο ἄγγελο πού ἂν δὲ μπορεῖ νὰ τοὺς σώσει ξέρεי τοῦλάχιστο νὰ πεθαίνει. Πάει κι ἀφτὸς στὴν Ἐκκλησιά, μὴ γιὰ νὰ μεταλάβει καὶ νὰ γυρίσει πίσω στὰ κάστρα του. Κ' εἶδα τὸν Κωσταντῖνο νὰ κάνει τὸ τελεφταῖο του γύρω νὰ συδουλέβει τὸν ἕνα, νὰ παρακαλεῖ τὸν ἄλλο, κ' ὕστερα νὰ ρίχνει μιὰ ματιὰ στοῦ Τούρκου τὴν πληθώρα, καὶ νὰ σκύβει τὸ κεφάλι μὲ μάτια θαμπά, νὰ καταλαβαίνει πῶς ἔλα εἶναι χαμένα καὶ νὰ ψιθυρίζει:

Χώρα τρισκατάρτη, ἀπ' τὰ ὕψη
σὲ ποιά βάρη, χώρα ἀμαρτωλή!
Καὶ κανένας νὰ σοῦ δώσει δὲ θὰ σκύβῃ
τοῦ θανάτου τὸ στερνὸ φιλί.

Κι ὁ ἥλιος κατακόκκινος μέσα σ' ἕνα καθαρὸ οὐρανὸ ἔφεγγε μ' ὅλη του τὴ δύναμη σὰ νὰθελε ἀφτὸς γιὰ τελεφταῖα φορά νὰ δεῖ καὶ νὰ δώσει ἀφτὸς τὸ στερνὸ φιλί στὴ Ρωμαϊκὴ Πόλη πού τὴν ἄλλη μέρα πρωὶ στὶς 29 τοῦ Μάη θὰ γίνονταν Τούρκικη. Καὶ κατέβαινε, κατέβαινε ἀργὰ ἀργὰ καὶ βασιλέβε γιὰ στερνὴ φορά σὲ μιὰ βασιλεία πού κι ἀφτὴ ἔπεφτε στὴ δύση της. — Ἡ βοή κ' ἡ ἀντάρα της μάχης σταμάτησε, ὁ ἥλιος κρύφτηκε, ἄρχισε νὰ σκοτεινιάζει ἡ νύχτα. Ξάφνου μὲς στὴν ἡσυχία πάνω ἀπὸ τὴν Πόλη ἕνα πελώριο πουλὶ σηκώνεται μ' ὄρμη· στὰ δύο του κεφάλια φορεῖ κορώννα· φτερουγίζει γιὰ λίγα λεπτὰ σὰ νὰ κοντοστέκεται ἀναποφάπιστο, βγάζει μιὰ βραχνή φωνή, ἀνοίγει διάπλατες τὶς φτεροῦγες κι ὄρμη κατὰ τὴ Δύση καὶ χάνεται. Σκλάβος δὲ γίνεται ὁ Δικέφαλος Ἀητός, ἀφοῦ νὰ πεθάνει δὲν μπορεῖ.

Κ' ἔκλεισε ἡ Θεὰ τὸ βιβλίον της λέγοντας: «Τὶ νὰ σὲ λυπήσω παραπάνω δείχνοντάς σου εἰκόνες μάθρες καὶ πένθιμες; Γιατὶ μάθρη καὶ πένθιμη εἶναι ἡ ἱστορία τοῦ Γένους σου ὕστερα ἀπὸ τὸ ἐνδοξὸ πέσιμό του. Σφαγὴ ἐδῶ, ἀτίμασμα ἐκεῖ, σκότωμα, κρέμασμα μικρῶν καὶ μεγάλων, ντροπὴ καὶ καταφρόνια, νέκρα σκεδόν. Ζωὴ 410 χρόνων πού πέρασε σὰ ζωὴ ζητιάνου μ' ἀνοιχτὸ χέρι, σὰ ζωὴ σκύλου πού κουνεῖ τὴν οὐρά του κι ἔταν ἀκόμα τὸν διώχνουν καὶ τὸν κλωτσῶν. Μὴ ντρέπεστε γι' ἀφτὰ, εἶταν ἀνάγκη νὰ γίνουν γιὰ νὰ περάσετε κείνα τὰ χρόνια ἔπως ἔπως. Καὶ στὸ τέλος μ' ἕνα τελεφταῖο κρέμασμα πού ἔκανε τὸ Γένος σας νὰ φριξῇ, ἔφεξε

καὶ γιὰ σὰς ἡμέρα. Κ' ἔσπασαν ἀλυσίδες κι ἀστραφάν σπαθιά καὶ δοξαστήκαν ἄλλη μιὰ φορά Θερμοπούλες, Ἀκρόπολη, κ' Αἶγατο. Καὶ νομίσατε πῶς ἦρτε ἡ ὥρα νὰ γυρίσει ὁ Δικέφαλος. Καὶ δὲν ξέρατε πῶς ἀνάσταση ὕστερα ἀπὸ 400 χρόνια σκλαβιά ἀδυνατίζει κ' ἐξαντλεῖ. Ἀκόμα στὰ πόδια σας δὲν μπορούσατε νὰ σταθῆτε καὶ μοῦ θέλατε καὶ Πόλη. Φτωχοὶ εἶσαταν σὰ ζητιάνοι καὶ μοῦ θέλατε μεγαλεῖα. Πιστέδατε πῶς οἱ ἴδιοι σηκωθήκατε, χωρὶς νὰ βλέπετε, πῶς σεῖς, ναὶ σεῖς κάνατε τὴν ἀρχὴ μ' ἄλλοι σὰς ἔδωκαν τὸ χέρι καὶ σὰς σήκωσαν τὴν ὥρα πού πέφτατε. Κι ἀντὶ νὰ γίνετε μετριόφρονες καὶ ταπεινοί, σὰς ἔπιασε μιὰ οἴηση καὶ περηφάνια πού δὲν πήγαινε διόλου σὲ μισοπεθαμένους. Τιποτένιοι σεῖς οἱ ἴδιοι, καὶ δὲν μπορούσατε παρὰ νὰ εἶστε, καθὸ φτωχοὶ καὶ κουρασμένοι, ἀπορώντας πῶς σὲ 30 καὶ 40 χρόνια δὲ γενήκατε μεγάλοι ἀντὶ νὰ κοιτάξετε τὸν ἑαφτό σας πού ἤθελε περιποίηση καὶ μελέτη, γυρίσατε τὰ μάτια σὲ περασμένα μεγαλεῖα καὶ παρηγορούσαταν μὲ τὴν ἰδέα πῶς κάτι εἶσαταν. Κι ἂν κανεῖς σηκώνονταν καὶ σὰς ἔλεγε: «Στραβὸ δρόμο πήρατε», τὸν φωνάζατε μισέλληνα ἢ κακὸ πατριώτη. Γιατὶ πῶς εἶναι δυνατό, ὅσα κανεῖς μιμεῖται ἕνα καλὸ παράδειγμα σὰν τὸ ἀρχαῖο, νὰ κάνει λάθος; Καὶ ξεχνούσατε τοὺς Βυζαντινοὺς. — κ' ἔτσι περνοῦσαν τὰ χρόνια μ' ὄνειρα πού διαλύονταν, μὲ μεγάλες ἰδέες πού μικραῖναν μέρα τὴν ἡμέρα, χωρὶς νὰ φροντίζετε σεῖς οἱ γραμμιατισμένοι νὰ τίς ἀλλάξετε ἀφοῦ ξέρατε πῶς ἡ Μεγάλῃ Ἰδέα εἶταν τὸ μόνο ἰδανικὸ τοῦ ἔθνους καὶ τὸ ἰδανικὸ δὲν πρέπει οὔτε νὰ χάνεται οὔτε νὰ μικραίνει, μὴ νὰ παίρνει τὴ μορφὴ πού ἐπιβάλλουν τὰ χρόνια. «Ἡ Μεγάλῃ Ἰδέα ἄς εἶναι τὸ σύδολό σας, τὸ ἰδανικὸ σας, μὴ ἄς μὴ σημαίνει πιά «θὰ πάρουμε τὴν Πόλη» παρὰ «ἄς γίνουμε δυνατόι.» «Κ' ἔτσι σώξετε τὸν ἑαυτό σας καὶ τὸ λαό.*

«Πέρασαν χρόνια καὶ φάνηκαν κι ἄλλα ἔθνη στὴ μέση, πού τὰ νομίζατε πεθαμένα κι ἀντὶς νὰ τὰ βοηθήσετε στὸν ἀγῶνα τους καὶ νὰ τὰ κάνετε νὰ σὰς ἐδωμονοῦν κατόπι, τὰ κατατρέξατε ἀλύπητα. Μὴ ἀφτὰ, ἂν κι ἄθελα, ξύπνησαν ἀπὸ τὸ λήθαργο μιὰ μερίδα Ρωμαίων πού κι αὐτὴ ἔκανε μεγάλο λάθος, γιατί πήγε τώρα στὴν ἄλλη ἄκρη. Ἀντὶ νὰ σκεπάζουν, ἔπως οἱ ἀρχαιομανεῖς τὰ χάλια τους μὲ συντρίμματα, μὲ σπασμένες κολόνες καὶ μεγάλα λόγια, ἀφτοί, τὸ ἐναντίο, τὰ ξεσκέπασαν ἔλα· κι ὄχι μόνο ἀφτὰ, πού θάταν κ' ἡ ἀλήθεια, μ' ἄρχισαν νὰ δείχνουν καὶ πληγές πού δὲν ὑπῆρχαν, νὰ περιφρονοῦν τὸ καημένο τὸ Βασίλειο, νὰ τὸ θεωροῦν ἔλωσ διόλου μηδενικὸ, νὰ ἐπαινοῦν τοὺς κκαυργογενή-

(*) Ἰδα «Ὅσοι Ζωντανοί».

νημένους και να τους ανεβάσουν στα ουράνια, χωρίς να τὸ ἀξίζουν και τόσο πολύ, και χωρίς να κοιτάζουν πὼς σὲ ἄλλους καιρούς γεννήθηκαν ἄφτοι, χωρίς ὑποχρεώσεις και χωρίς ἐφτύνες. Σὲ τέτοιους ποὺ σκέφτονται ἔτσι, λέγω: Μὴ συγκρίνετε τὸν ἑαυτὸ σας οὔτε μὲ τὴν ἀρχαιότητα οὔτε μὲ τοὺς ξένους, μὰ πάλι μὲ τὸν ἑαυτὸ σας, και θὰ δῆτε πὼς κάτι εἰστε και σεῖς. Ἄς μιλήσουν ἀριθμοί:

Πρὶν ἀπὸ 75 χρόνια ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἑλληνικῆς χώρας εἶταν 47,000 τετρ. χλμ.	
Τώρα	63,000
Στὰ 1837 τὰ ἔσοδά σας εἶταν δρ.	23,000,000
Τώρα	143,000,000
Στὸν καιρὸ τοῦ Ὀθωνα οἱ κάτοικοι εἶταν	750,000
Τώρα	2,500,000
Πρὶν ἀπὸ 75 χρόνια μονοπάτια μόνον ὑπῆρχαν	
Τώρα δρόμοι μήκους χλμ.	400,000
και σιδηρόδρομοι χλμ.	1,500
Τὸ ναυτικὸ μόλις εἶχε τότε τόνους	20,000
Τώρα	400,000
Οἱ κατάθεσες σὲ Τράπεζες εἶταν μόλις δρ.	37,000
Τώρα	408,000,000
Στὰ 1837 μεταλλεῖα οὐ εἶχε ἡ Ἑλλάδα	
Στὰ 1910 τὰ μεταλλεῖα ἔδωκαν πρὸσοδο δρ.	23,000,000
και πληρώθηκαν δρ.	10,000,000
σὲ ἐργάτες	9,000

Σὲ 75 χρόνια μέσα χτίστηκαν 16 πόλεις, ἀνοίχτηκε ὁ Ἴσθμὸς τῆς Κορίνθου μὲ δρ. 120,000,000.

Κι ἔλ' αὐτὰ τὰ κατόρθωσε ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς μέσα σὲ 75 χρόνια ἀπὸ ξόδεψε δρ. 4,021,375,000.

«Τέτοις τὸ κλάμα, τὸ παράλλαμμα, τὸ ψέμμα, τὸ Βασίλειό σου.»

«Τί να πῶ και γιὰ τὰ τελευταῖα χρόνια σας ποὺ δείξατε φρονιμάδα και μάλιστα πολιτική, ἀσυνείθιστη; Μὰ προσέξτε: μὴ πολυαφίνετε τὸν ἑαυτὸ σας σὲ Μεσσίες: εἰστε λαὸς ποὺ σκότισε Καποδίστρια, ἐξώρισε Ὀθωνα κ' ἔκανε να πεθάνει ἕνας Τρικυπῆς. Ἀφτὰ τὰ λέγω ὄχι γιὰ να σὰς ἀπελπίσω ἢ να σὰς ἀποθαρρύνω, μὰ γιὰ να σὰς ἀποδείξω πὼς ἀληθινὸς Μεσσίας ἐνὸς λαοῦ σήμερα εἶναι ὁ λαὸς ὁ ἴδιος. Δυὸ και τρία χρόνια δὲ σώζουν οὔτε ἀλλάζουν ἕνα ἔθνος, μὰ γεννιές. Ἐξακολουθεῖστε τὸ δρόμο ποὺ πήρατε, ἂν κι ἄφτὸς ἔχει λάθη, ὑποστηρίξατε ἕναν τίμιον κυβερνήτη, μελετεῖστε τὴ χώρα σας, βγάλτε ζητήματα στὴ μέση γιὰ να σὰς σώσουν ἀπ' τὰ προσωπικά, δουλέψτε μ' ὄλη σας τὴ καρδιά και τότε

Τῆς χαρᾶς θὰ λάμψη ὁ Νόμιος
ποὺ προστάζει, βασιλιάς·
«φτάνει να εἶσαι ἀπὸ ὑγεία
και ἀπὸ δύναμη νικᾶς!»

«Γιὰ να μὴ σὰς ἀπελπίσω μπορῶ να σὰς πῶ, ὅτι κάποιος ἄλλος σὰς εἶπε:

«Τὸ ἄλογο ποὺ γεννήθηκε ἀπὸ σόγι: θὰ τὸ δεῖξει μιὰ μέρα τὸ σόγι του. Τὸ αἷμα του τῶχει να παίρνει δρόμο και να πηδαῖ γκρεμνοὺς και βράχους. Θ' ἀνατεῖλει ἡ μέρα ποὺ θὰ γοργοπηδαῖ και θὰ τρέχει, και τότε σώνει να τὸ κρατᾶει γερὰ ὁ καλότυχος καθαλλάρης του. Τέτια θάματα σὲ μιὰ γεννιά θέλετε να τὰ δεῖτε. Ἄνυπομονησία ρωμαϊκή, ἴσως ὄχι δίχως τὸ λόγο τῆς, ἀφοῦ τὴν ἔχει τὴν ἐρή φωτιά ἢ ρωμαϊκή ψυχή. Ὅχι, μὴ ἀπελπίζεστε. Ἄντίκρ' στὸν ἀγγῆρατο Παρθενώνα, θὰ στήσετε μιὰ μέρα και σεῖς τὸ Ναὸ σας, μπορεῖ να μὴν εἶναι ἀφιερωμένος στὴν Ἀθηνά και να μὴ λέγεται Φειδίας ὁ τεχνίτης του, μὰ μέσα του θ' ἀντηχοῦν τραγούδια κ' ὕμνοι καινούργιοι, δικοὶ σας, και δικοὶ σας θὰ πεῖ τῆς καρδιάς σας τὸ αἷμα!» (*)

Σταμάτησε ἡ Θεὰ και γιὰ πρώτη φορά ὕστερ' ἀπὸ πολλὴ ὥρα, πήρε τὸ πρόσωπό τῆς τὴν πρώτη του γλυκάδα. Σὲ λίγο εἶπε: «Νὰ σοῦ ἀνοίξω και πάλι τὸ βιβλίο; να σοῦ δείξω ποιὸ εἶναι τὸ ἄθριο τοῦ Βασίλειου σου τοῦ καταφρονημένου; Κοίτα».

Ἔσκυψα μὲ λαχτᾶρα να δῶ, ἄρπαξα τὸ βιβλίο, γύρισα τὰ φύλλα, μὰ..... ξύπνησα. Οὔτε Θεὰ, οὔτε βιβλίο. Ἔμεινα στὸ βράχο μου μόνος και μὲ τὸ Δωδεκάλογο στὸ χέρι μου ἀνοιγμένο στὸν Προφητικὸ μὰ στὰ φύλλα παρακάτω. Ἔπεσαν τὰ μάτια μου στοὺς στίχους και θάμα! διάβασα τὸ ἄθριο ποὺ ἤθελε να μοῦ δείξει ἡ Θεὰ:

«Και μὴν ἔχοντας πῶς κάτου ἄλλο σκαλὶ
να κατρακυλήσης στὰ βαθιὰ
στοῦ Κακοῦ τὴ σκάλα, —
για τὰ νέβασμα ξανά ποὺ σὲ καλεῖ
θὰ αἰσταντεῖς να σοῦ φυτρώσουν, ὦ χαρά!
τὰ φτερά,
τὰ φτερά τὰ πρωτινά σου τὰ μεγάλα!»

Ὁ ἥλιος εἶχε τώρα πῶς κατεβεῖ ἀφίνοντας πίσω του ἕνα χρυσοπράσινο ὠκεανό. Ἄρχισε να νυχτώνει, πήρα τὸ βιβλίο μου κ' ἔφυγα.

Ροβέρτειο, Ἀπρίλης 1912

Φ. Π. ΦΑΩΡΙΑΝΣ

(*) Ἀργύρη Ἑφταλιώτη: «Οἱ φυλλάδες τοῦ Γεροδήμου».